

RECENZJA

Pracy doktorskiej Pani mgr Chunyan Wang
„Fortepian w chińskich pieśniach artystycznych”

Opracowana na zlecenie

Rady Dyscypliny Artystycznej
Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina

Ogólna charakterystyka pracy

Przedmiotem recenzji jest praca doktorska Pani mgr Chunyan Wang, składająca się z nagrania w formie cyfrowej i jego opisu, przygotowana pod opieką Pani prof. dr hab. Katarzyny Jankowskiej- Borzykowskiej. Tematem pracy jest próba charakterystyki rozwoju chińskich pieśni z fortepianem na przestrzeni ostatniego stulecia. Opis przedmiotu pracy doktorskiej obejmuje 107 stron (w tym przykłady nutowe, bibliografia, streszczenia w języku polskim i angielskim) dołączono również stosowne oświadczenia promotora i autora pracy.

W abstrakcie Autorka nakreśla cel pracy- jest nim próba uchwycenia procesu ewolucji gatunku chińskiej pieśni z fortepianem, który powstał w wyniku wpływu muzyki świata zachodniego na tradycyjną muzykę i poezję chińską. Literatura przedmiotu jest niestety wciąż niedostępna bądź dostępna w bardzo ograniczonym zakresie dla osób zainteresowanych tematem, a nie znających języka chińskiego- stąd praca Autorki podejmuje ważny temat. Ograniczenie to niestety skutkuje zawężeniem literatury przedmiotu wyłącznie do źródeł chińskich (włączając w to chińską Wikipedię, która ma ograniczenia wynikające z chińskiej cenzury) - co może powodować dość jednostronne ujęcie problematyki. W dalszej części recenzji próbuję ten mankament usprawiedliwić.

Opis pracy doktorskiej obejmuje:
Abstrakt;

Rozdział I, w którym Doktorantka określa m.in. genezę badań, stan badań (przeгляд literatury przedmiotu), kontekst kulturowo- polityczny i artystyczno- twórczy;

Rozdział II, w którym Autorka próbuje zdefiniować chińską pieśń artystyczną, określić etapy rozwoju chińskiej pieśni, rolę, jaką spełnia fortepian w tym gatunku, zasady traktowania dźwięku fortepianowego, próbę określenia problemów interpretacyjnych; dzieli się również swoimi refleksjami na temat „poprawy jakości współdziałania fortepianu ze stroną wokalną pieśni”;

Zakończenie;

Bibliografię;

Streszczenie w języku angielskim.

Analiza opisu

Przedłożony razem z dziełem artystycznym opis niestety nie należy do tych, które są szczególnie dopracowane. Pracę czyta się z dużym trudem- miejscami sprawia wrażenie przetłumaczonej przy pomocy środków elektronicznych. Autorka używa sformułowań, które nie są w pełni czytelne, co stanowi dla recenzenta spore wyzwanie. Pracę musiałam czytać kilkakrotnie, by zrozumieć, o co Autorce mogło chodzić. Szkoda, bo mimo wszystko można wnioskować, że Doktorantka jest osobą o szerokich horyzontach, dużej wiedzy i wrażliwości na poezję. W opracowanej opinii Pani Profesor Jankowskiej pada stwierdzenie, że niestety nie udało się – mimo szeregu prób- uzyskać właściwego sposobu pisania pracy naukowej, w tym- chociażby używania we właściwej formie przypisów. Przyjęty przez Autorkę sposób pisania powoduje, że sama praca nie powinna być uznana za wiarygodne źródło informacji, gdyż nie spełnia kryteriów pracy naukowej. Poruszamy się jednak w zakresie sztuki- prace mogą więc mieć nieco inną formę (choć wydaje się właściwe, żeby artyści również umieli spełniać w swoich pracach kryteria pracy naukowej!). Najważniejszą częścią pracy jest samo dzieło artystyczne, stąd więc możliwość pozytywnego spojrzenia na mocno niedoskonały opis tego dzieła.

Praca napisana w najlepszej polskiej uczelni muzycznej, przedstawiona do recenzji polskim recenzentom powinna być na poziomie językowej przejrzystości umożliwiającej jej pełne zrozumienie- powinny być użyte określenia przyjęte w polskim piśmiennictwie muzycznym, a jeśli Autorka pragnie używać własnych określeń- powinna dołączyć do pracy ich tłumaczenie, rodzaj słownika. Nie spotkałam się wcześniej np. z określeniem użytym przez Chunyan Wang; „system półtonów trybowych Bartoka” ... (str. 33). Autorka używa też chińskich idiomów, które dla osób spoza Chin są nieczytelne.

Bardzo pomocne byłoby krótkie wyjaśnienie terminów, którymi operuje Autorka – np. co to jest „pięciotonowy tryb G Gong” (str. 55)?, co oznacza np. zdanie : „ W poniższym przykładzie, chromatyczny proces tych trzech podrozdziałów nie jest ustanowiony przez logikę tradycyjnej harmonii funkcjonalnej, ale wykorzystuje tradycyjne chińskie pałacowe myślenie tonalne (przy użyciu pewnego tonu jako Gong, używa się go jako centralnego tonu trybu oraz wywiera się nacisk na centrum tonalne ustanowione przez strukturę pentatoniczną ; częsta konwersja centrum tonalnego to myślenie tonalne Gong.” ? Co Autorka miała na myśli w zdaniu „pod względem harmonicznym przebiega ona na zasadzie; main-genus-heavy-genus-genus”? Czytanie tego rodzaju struktur językowych sprawia dużą trudność. Rozwikłanie logiki, jaką przyjęła Autorka, to prawdziwe dla recenzenta wyzwanie. Inne użyte określenia wprawiają

czytelnika w zgoła odmienny nastrój: „samotność bohatera będzie trwała nadal poprzez naśladowanie skaczącego rytmu deszczu i opadającej melodii” (str. 37).

Jest wielką szkoda, że opis dzieła nie został przygotowany starannie. To, że autorka używa skomplikowanego języka, przy opracowaniu tak odległego dla nie-Chińczyka tematu, nie próbując wyjaśnić poszczególnych pojęć nie pomaga lepiej zrozumieć idei pracy. Nie wpływa również na czytelność używanie przy opisie danej pieśni różnych określeń: raz jest to „sekcja A i B”, innym razem „część A i B” w innym miejscu jest to „fragment A i B”. Przy używaniu tego typu określeń w analizie pieśni powinno się zdecydować na jedną nazwę (str. 55). Nie wiem, co autorka miała na myśli używając określeń:

„Kompozytor dodał dwutaktową formę Toccata” (str. 82), czy

„Muzyka powinna ukazywać podekscytowaną kołatkę” (!) (str. 82).

Zgodnie z opinią Pani Profesor Jankowskiej- Borzykowskiej, przypisy są podane w sposób nieprawidłowy. Nieliczne muzyczne przykłady nie zawsze są umieszczone we właściwym miejscu (przykład nr. 43- brak na str. 79, pojawia się na str. 80 bez podpisu, podobnie z przykładem nr. 44- brak odpowiedniego podpisu). Przy tak unikalnym repertuarze należałoby rozważyć udostępnienie recenzentom pełnych materiałów nutowych.

Jeszcze bardziej zdumiewają poglądy polityczne wyrażone w pracy naukowej przez Autorkę. „W latach 60. Treść i forma chińskich pieśni artystycznych uległy zmianie (...) Jeśli chodzi o treść, najwyższy szacunek i miłość Chińczyków do Przewodniczącego Mao doprowadziły do powstania wielu pieśni artystycznych o tematyce wychwalającej go i Komunistyczną Partię Chin, co jeszcze bardziej wzbogaciło treść tych pieśni. Po wprowadzeniu w życie polityki „reform i otwarcia” pojawiła się duża liczba utalentowanych muzyków, kompozytorów i pianistów. Niczym jasne światła oświecają oni obecne i przyszłe drogi muzyki fortepianowej w chińskich pieśniach artystycznych” (str. 35). „Symfonia Długiego Marszu” to pierwsze (...) dzieło orkiestrowe na dużą skalę, którego tematem jest tak wielkie wydarzenie historyczne jak Długi Marsz Chińskich Robotników, Chłopów i Armii Czerwonej (chińskiej)”. Przywoływane są opinie chińskich badaczy, czy może jednak ideologów, np. taki, który określa wartość pieśni powstałych w wyniku oddziaływania zachodniej wiedzy na Wschodzie po *Ruchu 4 go Maja* jako nowy gatunek muzyczny, który jest muzycznym fenomenem o wartości o wiele większej niż sam gatunek pieśni artystycznej, gdyż podkreśla duchowe spojrzenie na epokę oraz ideologię ludzi w tej epoce wyższego poziomu (!) (str.9-10). Autorka ma do swoich poglądów prawo. Szkoda jednak, że w przy omawianiu poszczególnych, nagranych przez siebie pieśni- część z nich jest do klasycznych chińskich tekstów nie zauważa pewnego dysonansu z głównymi założeniami chińskiej tzw. rewolucji kulturalnej. Umieszczony w pracy cytat akurat Karola Marksa (str. 89) też zdumiewa.

Podobne polityczne opinie wyrażone przez Autorkę mogą - zwłaszcza Polaków- mocno niepokoić. Jako recenzent poczułam się zobligowana do sprawdzenia stanu prawnego możliwości głoszenia poglądów komunistycznych. Treść art. 256 *Kodeksu karnego*, a zwłaszcza paragrafu trzeciego na szczęście rozwiał moje wątpliwości- jest dozwolone, by w działalności artystycznej wyrażać swoją akceptację systemu komunistycznego. ⁱ

Na szczęście to, co w opisie pracy jest najcenniejsze- czyli część poświęcona opisowi poszczególnych pieśni jest napisana dużo lepiej, z pewnością na tę część pracy wpływ miała

Pani Profesor Katarzyna Jankowska- Borzykowska. Z opisu Pani Profesor wynika, że miała ona niestety utrudniony (pewnie przez Covid, odległość i barierę językową) kontakt ze swoją Podopieczną, który uniemożliwił lepszą opiekę i kontrolę nad procesem powstania tego opracowania. Prace doktorskie powstałe w czasie covidu w mojej ocenie powinny być oceniane z dużą wyrozumiałością. Możliwości dotarcia do źródeł często były mocno utrudnione i zawężone do źródeł internetowych. Tak zapewne było w przypadku Doktorantki: musiała swoją pracę badawczą ograniczyć do internetowych źródeł chińskich, nagranie musiało powstać w Chinach (stąd zapewne złe przygotowanie techniczne fortepianu, poziom realizacji technicznej nagrania również jest dużo niższy od zwyczajowego). Recenzent zatem powinien wziąć te obiektywne trudności pod uwagę.

Pani Chunyan Wang opisując swoje nagranie stosuje również nieprzejrzysty sposób komunikacji.

Autorka używa czasami bardzo dobrych określeń, które udawadniają jej prawidłowe rozumienie zadań, jakie ma do wykonania pianista, np.: „Do pewnego stopnia artyzm pianisty jest realizowany przez linearne myślenie, które wymaga, aby działania grającego były na tyle spójne, aby połączyć każdą rozproszoną akcję w płynną linię muzyczną”. Słuchając interpretacji Pani Chunyan Wang możemy z satysfakcją stwierdzić, że tę tezę umie wprowadzić w czyn- jej muzyczne wizje akompaniamentu prezentowanych pieśni są konsekwentne w budowaniu nastroju i formy. Jej pianistka jest dobra, sposób realizacji zadań kameralisty- bardzo dobry, umiejętnie buduje dramatyzm, czy narrację pieśni, właściwie dobywa odpowiednie środki pianistyczne, by zrealizować swoje artystyczne cele. Jest wrażliwą artystką, szkoda, że nie porządkuje opisu swojego nagrania w bardziej logiczny i czytelny sposób.

Użycie numerów ścieżek przy opisie bardzo ułatwiłoby recenzującą pracę. W mojej ocenie warto by było użyć w opisie tekstów wierszy/poematów i próbę ich tłumaczenia. Autorka tłumaczy niektóre partie wierszy lub opisuje interpretowane sytuacje, treść wierszy użytych do pieśni- używa przy tym bardzo pięknych, a dla nas nieoczywistych, orientalnych i niecodziennych, wysublimowanych określeń. Jest to niezwykle ciekawe i poruszające- bardzo żal, że ta umiejętność Autorki nie została w pełnijszy sposób wykorzystana, że Autorka nie pokusiła się o analizę literacką i nie wykazała w sposób nieco bardziej kompletny wpływu np. budowy wiersza na budowę pieśni. Problem ten jest przez nią jedynie zasygnalizowany.

Nagranie.

Jak już wcześniej zasygnalizowano- poziom realizacji nagrania odbiega od polskich standardów prezentacji doktorskich. Brzmienie fortepianu pozostawia do życzenia, w niektórych pieśniach (np. na ścieżce nr. 11) dźwięk instrumentu jest wyjątkowo rażący- instrument rozstrojony, wręcz rozklekotany- sprawia wrażenie amatorskiego wykonania. Dobór pieśni jest ciekawy- niektóre przypominają przedwojenne polskie „szlagiery” (nr. 9), słucha ich się z pewnym rozczuleniem- zastanawia podobieństwo klimatu. Autorka interpretuje tę pieśń z pełną powagą, co przy ładunku nieco infantylnej melancholii rozczula. Bardzo piękne i świadczące o dużej wrażliwości Doktorantki jest np. stwierdzenie: „Celowe dodanie nuty w

części dolnej pokazuje tylko, że smutek, jaki przynosi autorowi opisywana sytuacja, jest większy niż radość' (str. 71).

W utworze nr. 4 (*Rzeka płynie na wschód*), gdzie pojawia się nieco bardziej skomplikowana struktura (przykład 42, str. 77) - jest ona przez pianistkę wykonana nieprecyzyjnie, pojawiają się nieczystości.

W utworze nr. 6 (Nad rzeką Jialing) pianistka bardzo pięknie i przekonująco buduje napięcie, szkoda, że w opisie (str. 81-82) nie wspomina o tym, o czym jest pieśń.

Płytę słucha się z dużym zaciekawieniem- Doktorantka dokonała bardzo ciekawego doboru repertuaru, ukazując różnorodność XX wiecznych pieśni chińskich. Selekcja jest dokonana prawidłowo. Repertuar użyty do nagrania jest ciekawy, brak jest w polskim i światowym (kultury zachodniej) piśmiennictwie muzycznym podobnych opracowań. Pani Chunyan Wang jest wrażliwym towarzyszem swoich muzycznych partnerów- jej kameralistyka jest na dobrym poziomie.

Opis płyty pozostawia dużo do życzenia, powinien przejść ponowną redakcję przed powierzeniem jej recenzji. Autorka wykazuje inteligencję i ciekawe podejście do wykonawstwa, ale niektóre jej stwierdzenia (obok poruszonych już poglądów politycznych) są niepokojące- np. „umiejętności wykonawcze są podstawowym warunkiem, który musi posiadać każdy pianista- akompaniator (!), a jego poziom gry powinien osiągnąć co najmniej szczebel trudniejszej części Etiud Czernego op. 299.”

Podobne stwierdzenie jest w Polsce nie do pojęcia. Tego typu etudy grane są przez dzieci w szkołach, od profesjonalnych kameralistów wymaga się oczywiście dużo większych kompetencji. Niepotrzebne są też jej uwagi o pedagogicznych walorach- to w pracy poświęconej artyzmowi chińskich pieśni zbędne.

Konkluzja

Płytę i jej opis- mając na uwadze trudności spowodowane powstawaniem pracy w czasie pandemii- przyjmuję. Autorka wykazała w niej, że jest osobą o dużej inteligencji, jej umiejętności pianistyczne też są wystarczające, by mogła uzyskać stopień doktora. Przychyłam się do zdania Pani Promotor, by mimo wszystkich mankamentów powierzonej mi do zrecenzowania pracy, Pani magister Chunyan Wang uzyskała stopień doktora. Praca doktorska spełnia wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U. z 2021. poz. 478).

---

¹ Art. 256

---

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, nabywa, przechowuje, posiada, prezentuje, przewozi lub przesyła druk, nagranie lub inny przedmiot, zawierające treść określoną w § 1 albo będące nośnikiem symboliki faszystowskiej, komunistycznej lub innej totalitarnej. *(utracił moc, w części obejmującej wyrazy "albo będące nośnikiem symboliki faszystowskiej, komunistycznej lub innej totalitarnej").*

§ 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego określonego w § 2, jeżeli dopuścił się tego czynu w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej lub naukowej.